ЄВРОПА 20.04.2023 | Ніно Самхарадзе

Гол на користь демократії

У Грузії футбол відроджується з новою силою і стає важливим фактором демократизації та європеїзації країни

У Грузії футбол і політика, як, утім, і скрізь, завжди були тісно взаємопов'язані. У радянські часи цей вид спорту вважався невід'ємною частиною грузинської національної ідентичності. Нині гра відроджується з новою силою завдяки новим грузинським зіркам, таким як вінгер «Наполі» Хвіча Кварацхелія, які виступають у Європі та стають кумирами для співвітчизників.

Тож особливо примітно, що масові протести грузинів проти ухваленого законопроєкту російського зразка «Про прозорість іноземного впливу», в якому громадські організації було названо іноземними агентами, розпочалися з флешмобу грузинських футболістів у соцмережах із проєвропейськими меседжами.

Нагадаємо, у лютому 2023 року парламентська група «Сила народу», яка відкололася від правлячої фракції «Грузинська мрія», ініціювала закон «Про прозорість іноземного впливу» та отримала рішучу підтримку «Грузинської мрії», але в суспільстві цей законопроєкт був сприйнятий як відхилення від демократизації та європеїзації Грузії, що згодом призвело до масових протестів і заворушень на вулицях Тбілісі.

Футбольна спільнота ясно виклала свою позицію проти майбутнього демократичного регресу Грузії. І це в принципі найважливіший крок.

Основна критика законопроєкту полягала в тому, що регрес у питаннях демократії може створити додаткові перешкоди на шляху успішної демократизації Грузії та інтеграції в ЄС, яку підтримує понад 80 відсотків населення. Від самого початку футбольна спільнота – молоді зірки, ветерани, місцеві футбольні клуби і фан-клуби – чітко виклала свою позицію проти майбутнього демократичного регресу Грузії. Грузинський футбол підтримав європейський шлях країни, і це в принципі найважливіший крок.

Наприклад, однією з перших реакцій на законопроєкт «про іноземних агентів» у грузинському футбольному просторі став пост у Facebook легенди вітчизняного футболу Шоти Арвеладзе, відомого своїми принциповими позиціями щодо різних суспільно-політичних процесів, таких як війна Росії проти України. Арвеладзе – нападник національної збірної Грузії, а його гра у футбольних клубах вважається найуспішнішою і найстабільнішою кар'єрою грузинських гравців у Європі з 1990-х років. За його словами, у жодному законі або постанові уряду не повинно бути механізму, що дозволяє називати агентом людину, яка має іншу думку. Це має залишитися в минулому.

Того ж дня кілька грузинських футбольних клубів виступили з послідовними офіційними заявами проти законопроєкту. Зокрема, найбільший і найстаріший клуб «Динамо Тбілісі» опублікував такий текст: «Будь-яку ініціативу, що є відхиленням від європейського шляху, наш клуб, який історично був одним із головних маркерів грузинської національної ідентичності, сприймає як загрозу» (фактично тут мається на увазі значущість «Динамо Тбілісі» для грузинського народу за часів СРСР). Європейська зовнішньополітична ідентичність і європейський вибір грузинського народу стали головними темами заяв ще трьох футбольних клубів (зокрема ФК «Гагра» і ФК «Зестафоні»). Директор «Локомотива Тбілісі» написав: «Ні російському закону і всьому російському».

Коли протестувальників намагалися розігнати за допомогою водометів і сльозогінного газу, десятки демонстрантів були заарештовані, зокрема опозиційні політики і журналісти, Хвіча Кварацхелія написав на своїй сторінці у Facebook: «Майбутнє Грузії в Європі». Під цим девізом через свої акаунти в соціальних мережах об'єдналися такі важливі гравці національної збірної та провідні європейські футболісти, як Георгій Мамардашвілі, Георгій Мікаутадзе, Георгій Лоріа, Георгій Цітаішвілі, Буду Зівзівадзе та інші. А капітан національної збірної Гурам Кашия написав у своєму Instagram: «Немає іншої альтернативи, крім європейського вибору».

Цей емоційний заряд також відбився у висловлюваннях фанатів. Фан-клуб «Динамо Батумі» «Чорноморські пірати» відреагував на заяву депутата Кавелашвілі банерами та постами з текстом: «ЄС – наша мета, стаття 78» (мається на увазі Конституція Грузії, в якій європейська інтеграція проголошена пріоритетом зовнішньої політики країни). Пости грузинських футболістів про європейське майбутнє Грузії були розміщені на банерах незадовго до старту відбіркового матчу Євро-2024 проти Норвегії в Батумі.

Але є і зворотний бік медалі: дві легенди грузинського футболу увійшли до числа авторів і прихильників цього спірного антидемократичного законопроєкту

Але є і зворотний бік медалі: дві легенди грузинського футболу увійшли до числа авторів і прихильників спірного антидемократичного законопроєкту. Йдеться про нападника збірної Грузії (1992-2002) Міхеїла Кавелашвілі, який виступив одним з ініціаторів закону. За його словами, «ЄС – не мета; [його] мета – безсмертя грузинського народу і вічність Грузії». Такий підхід і антизахідний характер наративів «Сили народу» загалом зробили законопроєкт аналогічним російському. Заява Кавелашвілі стала сигналом для грузинського народу, що європеїзація Грузії перебуває під загрозою.

Неоднозначною фігурою також став шанований і всіма улюблений ветеран грузинського футболу – Леван Кобіашвілі, захисник збірної Грузії на лівому фланзі (1996-2011), президент Федерації футболу Грузії (ФФГ) і член Виконавчого комітету УЄФА. Як депутат від «Грузинської мрії» він опинився серед прихильників законопроєкту, яких протестувальники часто називають «росіянами», «зрадниками» або «рабами». З огляду на те, що Кобіашвілі вже другий термін поспіль очолює ФФГ, резонанс проти закону про іноземних агентів у грузинській футбольній громаді був ще більш цікавим і давав надії громадськості.

Грузинський футбол останніми роками прокидається. Нові зірки світового рівня, такі як Кварацхелія, Мамардашвілі та Мікаутадзе, зробили гру такою ж цінною, якою вона була для грузинів за радянських часів. Ба більше, футбол став важливим чинником демократизації та європеїзації Грузії. Саме тому позиція футбольної спільноти проти «російського закону» і відкату від європеїзації мала особливе значення для активізації громадського руху за європейське майбутнє Грузії.

Переклад з англійської Наталії Сліпенко

Ніно Самхарадзе

Тбілісі

Ніно Самхарадзе (Nino Samkharadze) - політична аналітикиня в "Грузинському інституті політики" (GIP) та аспірантка Тбіліського державного університету (ТДУ), факультет політології. Її дослідницькі інтереси включають партійну політику, демократизацію, популізм, зовнішню політику Грузії та євроатлантичну інтеграцію.

-